34,486.

DE ADMIRABILI RADICIS
IPECCACUANHÆ
24524/P
VIRTUTE

In curandis Febribus tum autumnalibus, tum lentis, tum aliis ſive continuis, ſive intermittentibus, ſedem in primis viis habentibus.

DISSERTATIO

CAROLI GIANELLA

IN PUBLICO PATAVINO GYMNASIO

Medicinæ Theoricæ Profeſſoris extraordinarii.

PATAVII. MDCCLIV.

TYPIS SEMINARII.

SUPERIORUM PERMISSU.

34486

WELLCOME INSTITUTE LIBRARY

QUod in Mechanicis evenire ſolet, ut invento aliquo inſtrumento pro unius rei commodo, poſtea ad aliarum rerum utilitates extendatur, id identidem in Medicina facienda evenire obſervamus. Nihil enim eſt ſimul inventum, & perfectum, & cum proprietas, & Medicamentorum vires non niſi poſt repetitas obſervationes, & experimenta detegantur, evenit ſæpenumero, ut majora remedia ad novos uſus quotidie extendantur. Hoc certe, ut reliqua omnia ſilentio prætermittam, hiſce noſtris poſterioribus temporibus in Radicis Ipeccacuanhæ uſu comprobatum eſt, quæ ad dyſenterias vincendas prius inventa, poſtea in ſanguineis fluxibus tum pectoris, tum uteri curandis uſurpata nunc temporis pro uno, optimo, conſtantiſſimo, & omnibus aliis anteponendo remedio, aliquando tamen Rhabarbaro in conſortium arceſſito, in curandis febribus tum autumnalibus, tum lentis, tum aliis ſive intermittentibus, ſive continuis ſuum ignem in primis viis habentibus, & quæ aliquando Kinæ Kinæ uſu aut non cedunt, aut recidere ſolent, ſi veræ morbi Pathologiæ fides, & rationi, & quotidianæ experientiæ adhibenda ſit,

proponitur , exhibeturque . Equidem ſcio a Medicis emunctæ naris in uſum quotidie revocari Ipeccacuanhæ Radicem in febribus tum intermittentibus , tum continuis , nec non etiam in putridis malignis cum exhantematibus ; at in ſolis ſupra recenſitis remediis totam harum febrium curationem conſiſtere , a nemine alio , quod quidem ſciam , propoſitum fuit . Exhibetur hæc radix in aquam infuſa mane partitis vicibus , jejuno ſtomacho ad plures dies , & poſtquam bene interiores ventriculi , inteſtinorum , meſenterii , aliarumque partium vitioſi humores purgati ſunt , ſi febres non cedant , ad Rhabarbarum fit tranſitus , quod ſingulis , vel alternis diebus , vel ante prandium , vel quatuor horis a prandio exhibendum eſt , & neque tutius , neque facilius , atque jucundius curatio ulla inſtitui poteſt .

Verum enim vero , ut hujus Therapejæ rationalis fundamentum penitus cognoſcatur , eſt altius harum febrium Pathologia inquirenda . Æſtivis temporibus urente Sirio majores fiunt exhalationes , & vapores . Nam radiorum ſolarium percuſſionibus aqueæ & cum aqueis cænoſæ particulæ in aera feruntur , quæ denuo ob earumdem pondus , præcipue ſi ſimul jungantur , in terram relabuntur , & per os cum ſaliva ingeſta ventriculi , & inteſtinorum excretoria vaſa , atque eorumdem ſuccos infarciunt . Hinc ſuccorum craſſities , tenacitas , lentorque generari incipit , qui quotidie incrementa ſuſcipit ex vinorum aciditate , ex aquarum impuritate , ex ciborum tenacitate , & ex fructuum fugacium ſupervacanea humiditate . Interim Chylus impurus redditur , & Bilis , Pancreatis , & inteſtinorum glandularum vires enervantur , ex quibus vitioſi humores producuntur , qui per Galaxiam cum ſanguine incipiunt commiſceri . Quouſque tamen calor , & temporis æquabilitas

per-

perdurat , & cutis pori aperti ſunt , & vegetior natura permanet , ſuſcepta a cruoris maſſa vitioſa excrementa per æquabilem perſpirationem eliminantur . At adventante Autumno modo calor , modo frigus ſupervenire incipit , anguſtiores fiunt pororum tranſitus , glutinoſa , & craſſa retinentur , & vaſorum ſtipationes fiunt , quia manantia corpuſcula , ut inquit Celſus , per inviſibilia foramina ſubſiſtendo iter claudunt , unde fluidorum maſſa ponderoſior facta vitiatur , virium languor incipit , oris amarities moleſtat , perturbantur ſomni , & fames perit ; quæ omnia ſymptomata majorem fomitem poſſunt ſuſcipere ex diminuto tunc temporis ſolis calore , qui cum vim non habeat aut in altum tollendi , aut diſſipandi terraqueæ molis impuritates , in cauſſa eſt , ut iſtæ cum aere ſalivam inficiant, & cum ſaliva , ut ita dicam , fermenta omnia . Porro hiſce in febribus tum plus in corporis peripheria excitatur crudorum vaporum , quam diſſipari poſſit , tum plus crudorum humorum in ventriculo gignitur , quam concoqui. Hinc ægri anxii ſe ſe per lectulum jactant , neque uno loco quieſcere poſſunt . Et quia ventriculi tunicis mala quædam qualitas infixa eſt , ſæpe etiam vomitus in paroxyſmis excitatur . Non raro etiam ob ſummam humorum tenacitatem diu perdurant , & ſudores remittente febri erumpunt , qui licet videantur judicare morbum , nihil tamen decernunt , quin imo longiores febres in ipſis ſudoribus evadunt , præcipue tamen ſi aer humidus ſit , qui cutis poros cum infarciat , & Atmoſphæram leviorem reddat particulis nitroſis ab aqueis , & ſulphureis corporibus plurimum occupatis , ſanguinem fere vapidum reddit , corporis fibras laxat , unde vires fiunt languidiores . Quibus accedunt lienis , & hepatis obſtructiones , & urinæ craſſæ cum ſediminibus . Febres hæ aliquando intermittentes ſunt , & ut

plurimum tertianæ duplices , aliquando ſemitertianæ , & aliquando continuæ continentes , remittentes tamen , quæ laticæ dici poſſunt cum Avicenna , ob occultam , quam ſervant , acceſſionem. Et licet Ballonius diſtinguat febres in venoſas , & in gaſtricas , ideſt in febres , quæ vitium venoſi generis ſequuntur , & in febres , quæ a vitio humorum in ventriculo , in inteſtinis , meſenterioque contentorum producuntur ; hæ febres de quibus nunc loquimur, mixtæ ex utriſque appellari poſſunt , cum univerſalem tum ſuccorum primarum viarum , tum venoſi generis corruptelam ſequantur.

At ſentio nonnullos me corripere , quia harum febrium fomitem in tam univerſali humorum corruptione conſtituo. Nam a Vvilliſio culpatur tantum vel acris , vel acida ſanguinis diatheſis , quæ Chylum , ſeu ſuccum nutritium non ſubigit , ſed in materiam , quæ quotidie ebullit , tranſmutat ; A Deleboe Sylvio ſuccus tantum pancreaticus , qui ſcilicet in ductibus pancreatis lateralibus obſtructis moram patitur , & aceſcit , mox , obice ſuperato , intra duodenum una cum bile æſtuat , & in ſanguinem per chyli ſemitam periodice aſcendens febriles paroxyſmos inducit ; A Fernelio vero in Pancreate & Meſenterio febrilis Ignis ſtabilitur ; Et tandem a multis Practicis exiguæ molis fermentum febrile eſſe aſſeritur , quia evincitur cortice febrifuga , quæ aliquando abſque ulla ſenſibili evacuatione aut per alvum , aut per ſudores , aut per urinas febres extirpat.

Porro hæc omnia concedenda ſunt , ubi febres tertianæ tantum ſunt , aut ſi duplices ſint , ad perfectam ſemper ſingulis periodis Apyrexiam perducuntur , abſque virium proſtratione , nauſea , inquietudine , vigiliis . At in iis febribus , in quibus horror , aut rigor univerſalis , tremo-

mo-

mores convulſivi, & longi, lumbago, vomitus, angores, inquietudines, cibi faſtidium, oris amaritudo, aut inſulſitas, virium debilitas, ſudores, urinæ craſſæ, vigiliæ, ſitis, præcordiorum anxietates, & alia ſymptomata apparent, & quæ autumni tempore, Auſtro flante in regionibus humidis, & aeris craſſitie fiunt, præter ventriculi vitium, præter bilis, pancreatis depravationem, etiam chyloſi ſucci glutinationem in plexu nerveo meſenterii, & in ciſterna Pacqueti irretitam, & lienis, & Hepatis obſtructiones clare adeſſe conſtat; quia pari vago, & pari intercoſtali late per abdomen diſtributis talia ſymptomata producuntur cum impura ſanguinis diatheſi, quæ ex ſudoribus, languoribus, & urinis craſſis earumdemque ſedimini-bus arguitur. Et quia hiſce in febribus ea ſanguinis craſis reperitur; per quam ad majores contactus deductus ſanguis ipſe, & lentior factus in vaſis capillaribus potiſſimum reſiſtentiam inducit, inſurgunt frequenter modo horror, modo etiam rigor cum tremore, quia a diverſimodis particulis vel bilioſis, vel pituitoſis, vel alterius generis ipſamet cruoris maſſa afficitur.

Ignis igitur harum febrium non uno tantum loco accenditur, ſed & in gaſtrica, & venoſa cacochymia, unde frequenter vel ſemitertianæ, vel duplices tertianæ oriuntur, quia altera alteri acceſſio accedit, & urget. Neque hæ febres differunt humoris natura, ſed putredinis igne. Et quia aliquando iiſdem febribus caloris inæqualitas adjuncta eſt, eſt etiam maxima humorum tenacitas, atque craſſitudo arguenda, quæ difficulter diſſolvitur.

Cognita funditus harum febrium Pathologia ad noſtram Therapejam rationalem accedamus. Primus qui detexit Radicis Braſilienſis proprietatem fuit Helvetius, qui pro tali invento in donum a Galliarum Rege mille Numos aureos

accepit . Et licet ab aliquibus tam utilis inventio Grenier attribuatur , Grenier tamen fuit tantum negotiator , & tam nobilem Radicem ad Helvetium tranſmiſit . Habet hæc Radix vires antidotales , ſudoriferas , & quidem vomitivas . Habet facultatem abſtergendi , meatus reſerandi , ac infarctus reſolvendi . Vis purgativa , & emetica una ſimul & adſtringens in ea eſt . Unius noctis ſub dio maceratione medicam virtutem liquoribus communicat . Poſtea caput mortuum reſervatum , denuoque eodem modo præparatum in eundem uſum exhibetur , minus quidem efficax ad purgandum , vel vomendum , ſed magis adſtringens , ita ut Radix hæc non ſolum materiam morbificam licet tenaciſſimam a parte affecta revellat , ſed & adſtringendo viſcerum tonum reſtituat . Hinc illam in dyſentericis fluxibus , qui ab ingeſtis præcipue dependent , & in infarctu ventriculi ſedem habent , & in quibus nulla ſuſpicio inflammationis adeſt , ut incomparabile Auxilium Medici experti ſunt .

Hæc igitur mane jejuno ſtomacho eo modo , quo jam ſuperius diximus præparata exhiberi debet , & non tota ſimul , ſed partitis vicibus paulatim in ventriculum ingeſta , & uſque dum vomitio ſufficiens , aut purgatio cum ægrotantis Euphoria ſuperveniat . Tali enim pacto violenti , & vehementes corporis motus evitantur , qui ex partium , quæ in emetico reperiuntur , tenuitate produci poſſunt . Interim ſive ſingulis diebus , ſive alternis , ut judicium practicum decernit , ſimili modo exhibenda eſt , & tandiu in ejuſdem uſu perſiſtendum , donec ventriculi , inteſtinorum , meſenterii , & aliorum viſcerum morbida ſarcina ſit , & per inferiores , & per ſuperiores partes expurgata . Quod ſi poſt unam , aut alteram exhibitionem adſtrictione , & corroboramento potius , quam purga-

ga-

gatione opus ſit , ſecunda decoctio, aut infuſio, utpote magis adſtringens , quam purgans , propinanda eſt ; quia facultas purgativa facilius , & facultas adſtringens difficilius elicitur.

Patet igitur hanc admirabilem Braſilienſem Radicem e directo morbificæ cauſſæ adverſari . Et quodnam poteſt umquam aut efficacius , aut tutius exhiberi remedium ? Hoc enim modo Phlegma ponderoſum ſtomachi plicis coaleſcens , quod cathartica quævis præterlaberentur , veluti ſcopis purgatur . Inſuper partes vicinæ , hepar , pancreas , meſenterium, lien concuſſione valida commoventur , adeo ut obſtructiones in iis factæ , & quæcunque alia ſanguinis impedimenta hoc admirabili præſidio extirpentur.

Expiata vero hoc modo gaſtrica cacochymia aliquando febres omnino deſinunt , aliquando tantum diminuuntur : nam vitium relictum in ſanguine adhuc fomitem febrilem nutrit . Quid igitur faciendum , moliendumque putemus ? Ad Rhabarbarum confugiendum eſt : at non eo quidem modo , quo exhiberi ſolet, exhibendum , ſed a prandio quatuor horis ad dimidium drachmæ integrum ſumendum , & diu ore detentum , & cum ſaliva commixtum , ac bene dentibus comminutum poſtea deglutiendum . Quia ſcilicet hoc modo ſumptum ne minimum quidem caloris producit , quia a chylo contemperatur , & ita contemperatum in ſanguinem inducitur ad reliquias febriles accenſas extinguendas . Per repetitas obſervationes , & experimenta didicimus , Rhabarbarum hoc modo ſumptum ſpiritus animales non accendere , ſed ſua vi tum purgante , tum adſtringente glutinoſam lynpham incidere , ſero-ſulphureas particulas cicurare , villos ſanguinis in ordinem redigere , ſuccis digeſtivis virtutem reddere , ſolidorum vim re-

ſti-

ſtituere , & expulſo fermento , & roboratis cribris , febres eliminare . Hinc vere dici poteſt & hepatis cor , & viſcerum pater , & admirabile febrifugum , ut teſtatur etiam Montanus.

Verum enim vero annotandum eſt hac methodo ſolummodo utendum eſſe , ubi autumnalis conſtitutio humida exiſtit , ubi laxitas fibrarum adjuncta eſt , & ubi vitioſa cacochymia tum gaſtrica , tum venoſa ſimul exiſtit. Nam ſi aliquando ob præcedentes aliquas cauſſas aut fibrarum irritatio adſit , aut phlogoſis exiſtat in ſanguine , non ad hanc methodum accedendum puto , niſi præmiſſa ſanguinis miſſione , & laxatis fibris , emollientibus , laxantibus , nitratis , & refrigerantibus medicamentis . Neque is ſum , ut tali ſemper methodo inſiſtendum eſſe contendam : nam imminente periculo, præcipue ſi febres pernicioſæ ſint, & in malignas poſſint degenerare , quod cognoſcitur , ſi oris amaritudo , cibi cujuslibet faſtidium , pertinaces vigiliæ , & maxima virium proſtratio adjunctæ ſint ; tali in caſu , priuſquam ungues firmentur , & creſcant , domandus eſt Leo , & ad Kinæ Kinæ uſum doſi paulo generoſiori , & ſæpius repetita ipſomet morbi initio eſt confugiendum . Duplex enim ſemper adeſt febrium curatio , regularis , quæ reſpicit cauſſas , & urgens , quæ ad majus periculum evitandum dirigitur . Sed ſi nulla neceſſitas urgeat , & maximus crudorum humorum apparatus in meſenterio ſit , in tam impuro corpore Kinam Kinæ dare aliquando in ægrotantis periculum vertitur . Fateor me non ſemel obſervaſſe admirabilem corticem hiſce in febribus exhibitam incredibilem quidem per ſeceſſum copioſam materiam educere , at numquam febres fugare , unde mihi ſuſpectum , illis in caſibus ubi talia contingunt , tale præſidium eſt . Et hoc modo evenire puto , quia humo-

mores vitioſi in ſuperioribus partibus inſidentes , cum per inferiora educuntur , in inteſtinorum tranſitu per meſeraicas venas inſinuantur , & in ſanguineum laticem introductæ magis , ac magis illum coinquinant , & ad febricitandum diſponunt . Ex quo Medici diſcant , quam noxia ſint purgantia medicamenta harum febrium initio propinata.

Sed de febribus autumnalibus ſatis : tranſeamus nunc ad aliquid dicendum de eximia hujus Radicis præſtantia in febribus lentis aut continuis , aut recurrentibus , in quibus humores viſcidi aut pituitoſi , aut lymphatici , craſſi tamen tenaceſque prædominantur ; & qui non ex viſcere affecto , non ex tumore , vel ulcere aliquo producuntur , ſed ventriculi plicis , aut inteſtinorum cavitatibus , aut meſenterii glandulis inhærent , & cum anorexia , aut apoſitia , cum nauſea , & quandoque etiam vomitu manifeſtantur , in quibus extirpandis quam utilis ſit admirabilis Radicis uſus , vel ex illo colligi poteſt, quod & fibrarum inertiæ , & humorum adhæſioni adverſatur. Quemadmodum obſervavi præterito æſtivo tempore in quadam Matrona tum nobilitate , tum omnium virtutum genere præſtantiſſima , quæ poſtquam copioſiſſimum ſanguinis uterinum profluvium per triginta , & quinque dies paſſa eſſet, ſupreſſo repente ſanguine incidit in febrem lentam continuam fere omotonam , a qua doloribus per univerſum corpus, ac præcipue circa thoracis partes tum anteriores , tum poſteriores , vigiliis pertinaciſſimis , frequenti vomitu , nauſea , anorexia, & frequentibus convulſionibus , quibus tamen multo tempore antea vexabatur, per centum, & quinquaginta dies aggreſſa fuit . Nam cum aliquid phlegmatis ponderoſi apparuiſſet , præmoſtrante natura viam intra quadraginta dies quatuor vicibus per admirabilem Braſilienſem Radi-

cem

cem ad pondus duorum ſcrupulorum per vomitum purgata fuit, cum vomitu phlegma ponderoſum, viſcidumque ad plures libras ſemper eliminatum cum maxima ejuſdem Matronæ, ſaltem quoad febrem, & dolores, utilitate. Neque ullum unquam aut in ſtomacho, aut in œſophago, aut in viribus damnum aut vomitus tempore, aut poſtea fuit obſervatum. Quid nunc dicent nonnulli hujus Civitatis Medici aut nimis vafri, aut ingenio nimis obeſi, qui cum in quodam nobiliſſimo ſene admirabilis Radix a nobis, ſuadente Bertio, non ignobili Practico, eo modo, quo fuit a nobis ſuperius expoſitum exhibita eſſet, & poſt duos dies per integrum diem, integramque noctem cum inani vomendi conatu animo delinqueret, inſontem Radicem criminari auſi ſunt? At nunquam in tantum errorem incidiſſent, ſi aphoriſticam illam ſententiam legiſſent, quæ nos edocet *a tuberculi intus ruptione exſolutionem, vomitionem, aut animi defectionem fieri*; quod an evenerit in nobiliſſimo Comite, vel ex illo apertiſſime colligi poteſt, vomitum materiæ purulentæ fuiſſe ſequutum, quæ etiam per quadraginta dies aut in ſeceſſu, aut in urinis cernebatur, quo tempore nulla eſculenta, potulentaque ſumens per quatuordecim dies, macie confectus evolavit ad ſuperos. Quomodo hujus phænomeni cauſſa ex Radicis uſu peti poteſt? quæ in ventriculi affectionibus ex Rajo datur optimo ſucceſſu, neque umquam ulcus aliquod ab illo præſidio excitari poteſt, quod veneno ex Guillelmo Piſone adverſatur, & ex quo vomitus ſanguineos, hæmoptiſes horrendas, urinas cruentas, hæmorrhoidales fluxus, imo hæmorrhagias narium abundantiſſimas, ac pernicioſiſſimas ſanatas vidit doctiſſimus Mangeti, quemadmodum legitur in ejus Pharmaceutico-Medica Bibliotheca. Et quamvis maximis præcautionibus adhibenda hæc Radix ſit; attamen nemo unquam

men-

mentis conſtans aſſeverabit , tales effectus ab inſonte remedio potuiſſe produci . Latebat enim Tuberculum , vitium ex ſua natura clanculum in poſteriori ſtomachi parte , quod nunquam a Medicis detegi potuit . Quæ eſt igitur tanta licentia , ne dicam impudentia, damnandi ſine conſilio , ſine examine , ſine ulla & morbi , & ſymptomatum cognitione ea quæ a Medicis Practicis factitantur?

Sed e diverticulo in viam . Quantum vero valeat Radix iſta admirabilis in febribus tum intermittentibus , tum continuis, æſtivis temporibus ſævientibus, ſatis eſt cogitare vomitus facilius æſtate ſupervenire , quam alio tempore : humores tunc temporis , qui peccant , eſſe bilioſos , & naturam ipſam per ſuperiores partes ad materiam morboſam vincendam procliviorem . Hoc enim modo humores per illas partes educuntur , in quibus canales minime adſunt, qui ad cor deferantur , & febrili fermento via intercluditur, quæ illud in ſanguinem perducat . Fatemur ſancte , ac ſincere nos innumerabiles curaſſe febres ſolo hujus radicis uſu, neque unquam Recidivam obſervaſſe , quemadmodum frequenter evenit in illis , qui Peruviano cortice ſanati ſunt. Hac eadem Radice etiam feliciter fugavimus quartanas febres , erraticas , & illas , quæ identidem accenduntur, ita ut vere dici poſſit in gaſtrica , & venoſa cacochymia , ubi ventriculi ſucci enervantur , ubi hepar , pancreas , & inteſtinorum , & meſenterii glandulæ infarctæ ſunt , & ubi lienis obſtructiones , & durities perſiſtunt , Radicem Ipeccacuanhæ , opportune tamen Rhabarbaro in conſortium arceſſito , ſingulare præſidium eſſe , ita ut nullum aliud præſidium cum hujuſmodi præſidiis poſſit æquiparari.

F I N I S.